

Haberler:

TÜRK TARİH KURUMU'NUN GENEL KURUL TOPLANTISI

Türk Tarih Kurumu'nun Yıllık Genel Kurul toplantısı 24 Nisan 1954 cumartesi günü saat 10 da Ankara'daki merkezinde yapılmıştır. Toplantıyı Kurum Başkanı Ord. Prof. Şemseddin Günaltay açmış, yoklama yapılarak çoğunluğun bulunduğu anlaşıldığından Genel Kurul Başkanlık divanının seçimine geçilmiştir. Yapılan seçimde Başkanlığa Prof. Muzaffer Göker, ikinci başkanlığa Tevfik Bıyıklıoğlu, sekreterliklere, Prof. Dr. Tahsin Özgüç ve Doçent Dr. Tayyib Gökbilgin seçilmiştir.

Birinci oturuma Prof. Muzaffer Göker'in başkanlığında başlanmış, Yönetim Kurulu'nun 1953 yılı çalışmaları hakkındaki raporiyle Denetleme Kurulu raporu okunmuştur. Bu sırada Ord. Prof. Şemseddin Günaltay söz alarak bir uçak kazasına kurban giden üyelerimizden Prof. Remzi Oğuz Arık'ın hâtırasını tâziz için bir dakika ihtiram sükûtunda bulunulmasını teklif ettiğinden bu vazife yerine getirilmiştir.

Başkan, Yönetim ve Denetleme kurulları raporları üzerinde söz isteyenlere söz vermiştir.

Bay Hasan Âli Yücel söz alarak, Kurumun iyi idare edildiğini şükranla kaydettikten sonra, Basimevi çalışmalarını takdirle anmış ve bütçe ile diğer işler hakkında bazı sualler sormuştur.

Bay Tevfik Bıyıklıoğlu bu yıl az miktarda kitap satın alınmış olduğunu, bunun artırılmasını, tercüme ettirilerek parası verilmiş olan kitapları Kurum bastırılmıyacaksa, bunların mütercimleri tarafından bastırılmasına müsaade edilmesini istemiştir.

Bay Hasan Âli Yücel, bu tercümelerin ait oldukları kollara dağıtılarak tetkik ettirilmesini, basılabilecek olanların ayrılmasını, diğerlerinin mütercimler tarafından bastırılmasına müsaade edilmesini teklif etmiştir.

Prof. Şemseddin Günaltay, bu tercümelerin bazılarının kaynak olarak kullanılan kitaplar olduğunu, bunların mutlaka yayınlanmasına lüzum olmadığını, bunlar dışındaki kıymetli eserlerin bastırılabilceğini, bunların kollara gönderilerek tetkik ettirilmesinin yerinde olacağını söylemiştir.

Prof. Mükrimin Halil Yınanç bütün tercümelerin basılması icabettiği mütalâasında bulunmuştur.

Başsekreter Uluğ İğdemir, sorulan suallere gerekli cevapları vermiş, Başkan bunların tatmin edici olup olmadığını sorduğundan soru sahipleri tatmin edildiklerini söylemişlerdir.

Başkan, Yönetim ve Denetleme kurulları raporlarının kabulüyle Yönetim Kurulunun ibrasını oya koymuş, ittifakla kabul edilerek Yönetim Kurulu ibra edilmiştir.

Bütçenin üç kişilik bir komisyon tarafından incelenerek öğleden sonraki oturuma getirilmesi muvafık görülmüş, ve Bayan Fakihe Öymen, Prof. Dr. Hâmit Sadi Selen, Prof. Dr. Halil Demircioğlu Bütçe komisyonuna seçilmiştir.

Prof. Halil Demircioğlu Yönetim Kurulu ve üye tekliflerinin seçimlerden sonraya bırakılmasını teklif etmiş, teklif kabul edilerek seçimlere geçilmiştir. Neticede Ord. Prof. Şemseddin Günaltay, Prof. Dr. Ekrem Akurgal, Prof. Dr. Cemal Tukin, Prof. Dr. Sedat Alp, Bay Faik Reşit Unat Yönetim Kurulu'na ekseriyetle seçilmişlerdir. Prof. Cavit Baysun, Prof. Dr. Muzaffer Şenyürek ve Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal müsavî oy aldıklarından çekilen kur'a neticesinde Prof. Cavit Baysun ve Prof. Bekir Sıtkı Baykal Yönetim Kuruluna girmişlerdir.

Haysiyet divanına Prof. Hikmet Bayur, Bay Tevfik Bıyıklıoğlu, Prof. Hâmit Ongunsu, Bay Tahsin Öz ve Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı; Denetleme Kuruluna Bay Hasan Âli Yücel, Bayan Fakihe Öymen ve Prof. Hâmit Sadi Selen seçilmişlerdir.

Öğleden sonraki oturum yine Prof. Muzaffer Göker'in başkanlığında açılmıştır:

21 Ağustos 1954 de Cambridge'de toplanacak olan XXIII. Müsteşrikler kongresine Kurum adına her koldan bir kişi olmak üzere üç kişinin katılmasına ve gidecek üyelerin kollarca seçilmesine, Kurum'un kuruluşunun 25 nci yıl dönümüne rastlayan 1956 yılında V. Türk Tarih Kongresi'nin toplanması için gerekli hazırlıkları yapmak üzere Yönetim Kurulu'na yetki verilmesine, Genel Kurul'un toplu bir halde Atatürk'ün kabrini ziyaret ederek bir çelenk koymasına, Anıt Kabre Türk Tarih Kurumu'nun şükranlarını ifade eden bir plâkım konması için Yönetim Kurulu'nun inceleme yapmasına, Unesco mümessilliginden çekilen Prof. Arif Müfid Mansel'in yerine Prof. Âfetinan'ın seçilmesine, Kurum kütüphanesine alınacak kitapları seçmek ve gerekli teklifleri Yönetim Kurulu'na yapmak ve her koldan birer kişi olmak üzere Ankara ve İstanbul'da üçer kişilik birer komisyon kurulmasına, 1955 yılında İstanbul'da toplanacak olan Bizans tetkikleri kongresinin memleketin şerefiyle mütenasip bir şekilde organize edilmesi için Yönetim Kurulu'nun icabı halinde hükûmetle temasa geçmesine karar verilmiş ve komisyondan gelen 1954 bütçesi okunarak kabul edilmiştir..

Gündemde görüşülecek başka birşey olmadığından Başkan oturuma son vermiştir. Genel Kurula sunulan Yönetim ve Denetleme kurullarının raporları aşağıdadır :

TÜRK TARİH KURUMU'NUN 1953 YILI ÇALIŞMA RAPORU

Genel Kurulun Sayın Üyeleri,
Kurumumuzun 1953 yılı çalışmalarına ait raporumuzu yüksek katınıza sunuyoruz :

MALİ DURUM

Kurumumuzun 1953 yılı gelir ve giderleri aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir :

GELİRLER

Bölüm	Gelirin cinsi	Bütçeye konan		Tahsil olunan	
		Lira	K.	Lira	K.
1	1952 yılından devredilen	368.118	93	368.118	93
2	Hükümet yardımı	90.000	—	90.000	—
3	Atatürk tesisi geliri	120.000	—	125.000	—
4	Yayın gelirleri	10.000	—	17.726	46
5	Üye aidatı	100	—	135	—
6	Türlü gelirler	3.781	07	10.377	65
TOPLAM		592.000	00	611.358	04

GİDERLER

Bölüm	Giderin cinsi	Bütçeye konan		Harcanan	
		Lira	K.	Lira	K.
1	Daimî memur uzman ve hizmetlilerin aylıkları, çocuk zamları ve sigorta primleri	77.820	—	68.806	04
2	Yol, tedavi giderleri, elbise bedelleri tazminat ve ikramiyeler	18.402	82	17.338	82
3	İdare giderleri	14.714	—	9.848	18
4	Bilimsel giderler	118.660	94	69.405	80
5	Kütüphane	10.000	—	7.864	11
6	Vergiler	1	—	—	—
7	Kongre ve sergiler	1	—	—	—
8	Tesisat	32.656	73	31.656	73
9	İnşaat	300.000	—	274.552	76
10	Zarar karşılıkları	19.743	51	19.743	51
TOPLAM		592.000	00	499.215	95

Böylece gelirlerimiz giderlerimizden 112,142 lira 9 kuruş fazla olmuş ve bu fazlalık Kurum tasarruflarına alınmıştır.

YAYIN İŞLERİ

Bu yıl içinde şu eserlerin basımı bitmiş ve yayınlanmıştır :

- 1— PROF. CAVİT BAYSUN : *Tezahir-i Cevdet I. Fasikül.*
- 2— DR. TAHSİN ÖZGÜÇ ve DR. NİMET ÖZGÜÇ : *Küllepe Kazısı 1949 Raporu.*
- 3— PROF. YUSUF HİKMET BAYUR : *Türk İnkılabı Tarihi III. cilt, 1. bölüm.*
- 4— TAHSİN ÖZ : *Topkapı Sarayında Fatih Sultan Mehmet II'ye ait eserler.*
- 5— DR. SELÂHATTİN TANSEL : *Osmanlı Kaynaklarına göre Fatih Sultan Mehmed'in Siyasî ve Askerî faaliyeti.*
- 6— PROF. ENVER ZİYA KARAL : *Osmanlı Tarihi VI. cilt.*
- 7— PROF. DR. HALİL DEMİRCİOĞLU : *Roma Tarihi I. cilt, 1. bölüm.*
- 8— PROF. DR. AFETİNAN : *Atatürk ve Türk Tarih Kurumu.*
- 9— Belleten, Sayı : 64-66.

Şu eserlerin basım işi bitmek üzeredir :

- 1— REŞAD KAYNAR : *Mustafa Reşid Paşa ve Tanzimat.*
- 2— PROF. DR. HALİL İNALCIK : *Fatih devri üzerinde tetkikler ve vesikalar.*
- 3— PROF. DR. OSMAN TURAN : *İstanbul'un Fethinden önce yazılmış iki kronolojik eser.*
- 4— ORD. PROF. İSMAİL HAKKI UZUNÇARŞILI : *Osmanlı Tarihi III. cilt, II. Bölüm.*

Bu yıl içinde şu eserlerin basımına başlanmıştır :

- 1— İBN KEMAL : *Tevarih-i Âli Osman (Tıbbi basım).*
- 2— SARICA KEMAL : *Selâtinname.*
- 3— PROF. REMZİ OĞUZ ARIK : *Ankara-Konya, Eskişehir-Yazılıkaya gezileri.*
- 4— DR. MEHMET KÖYMEN : *Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi.*

Bu yıl içinde şu eserlerin basılmasına karar verilmiştir :

- 1— DR. AHMET TEMİR : *Kırşehir Emiri Nurettin Caca'nın 1272 tarihli Arapça-Moğolca vakfiyesi.*
- 2— DR. HÂMİT KOŞAY : *Büyük Güllücek 1949 Kazısı Raporu.*

Yayın işlerine ait diğer çalışmalar şunlardır :

- 1— Cumhuriyetin XXX. ve Atatürk'ün ölümünün XV. yıldönümü vesilesiyle Atatürk'ün eserleri ve fikirleri hakkında bir armağan kitap hazırlanması.
- 2— Üyelerimizden Tevfik Bıyıklıoğlu "*Trakya'da Millî Mücadele*" adı altında bir eser hazırlıyarak müsveddelerini Kuruma teslim etmiştir.
- 3— Müsveddeleri evvelce Kurum tarafından satın alınmış olan rahmetli Ali Fuat Türkgeldi'nin
  - a) *Mesail-i Mühimme-i Siyasiye* adlı eserinin Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal tarafından.
  - b) *Edvar-ı İslahat* adlı eserinin Prof. Dr. Şinasi Altundağ tarafından.
  - c) *Rical-i Mühimme-i Siyasiye* ve *Maruf Simalar* adlı eserlerinin Faik Reşit Unat tarafından baskıya hazırlanması.
- 4— Dr. Rifat Osman'ın *Edirne Sarayı* adlı eserinin Prof. Dr. Süheyl Ünver tarafından baskıya hazırlanması.

- 5— Tenkitli baskısı ile tercümesi Prof. Dr. Ahmet Ateş'e havale edilmiş olan *Cami-üt-Tevarih*'in Gazneliler tarihine ait kısmı gelmiş ve incelenmek üzere Orta Çağ Koluna verilmiştir.
- 6— Türk Tarihinin önemli kaynaklarından biri olan İbn Ezrak'ın *Meyyafarikin tarihi*'nin Prof. Necati Lugal ve Doçent Dr. Mehmet Köymen tarafından tercümesiyle birlikte neşre hazırlanması.
- 7— Prof. J. Németh'in Başkanlığı altındaki bir heyet tarafından yazılarak 1940 da Budapeşte'de basılmış olan *Atilâ ve Hunlar* adlı eserin Orta Çağ Kolunun teklifi üzerine Doçent Hasan Eren tarafından türkçeye çevrilmesi.
- 8— De'thier'nin Fatih devrine ait kaynakları ihtiva eden eserinin Yeni Çağ Kolunun teklifi üzerine Prof. Dr. Cemal Tukin tarafından türkçeye çevrilmesi.
- 9— Sinan monografisi için bu yıl içinde Yüksek Mimar Ali Saim Ülgen yeniden 6 parça plân ve rölüveyi bitirerek Kuruma teslim etmiştir.

İSTANBUL'UN 500 ÜNCÜ FETİH YILDÖNÜMÜ MÜNASEBETİYLE YAPILAN İŞLER

Geçen yılki raporumuzda bu münasebetle yapılacak işler ve yayınlanacak eserler hakkında bilgi vermiştik. Hazırlıkların yetersizliğinden Kongreden ve Belleten'in özel sayısından vazgeçilmiş; yalnız bize verilmiş olan eserlerden yukarıda adlarını saydığımız,

- 1— TAHSİN ÖZ : *Topkapı Sarayında Fatih Sultan Mehmed II'ye ait eserler*,
- 2— DR. SELÂHATTİN TANSEL : *Osmanlı kaynaklarına göre Fatih Sultan Mehmed'in Siyasî ve Askerî faaliyeti* basılmış,
- 3— PROF. OSMAN TURAN : *İstanbul'un fethinden önce yazılmış iki kronolojik eser* ile,
- 4— PROF. DR. HALİL İNALCIK : *Fatih Devri üzerinde tetkikler ve vesikalar* adlı eserin baskı işi sona ermiş,
- 5— İBN KEMAL : *Tevarih-i Âli Osman* ile

6— SARICA KEMAL : *Selâtinname*'nin basımına başlanmıştır. Bundan başka İstanbul Üniversitesinin tertip ettiği konferanslar haftasına Kurumumuz adına Ankara ve İstanbul'daki üyelerimiz de katılarak konferanslar vermişlerdir.

MİLLETLERARASI KONGRELER

4-11 Ağustos 1953 tarihlerinde Kudüs'te toplanan Milletlerarası VII. İlimler tarihi kongresine Kurumumuz da davet edilmiş olduğundan Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi adına bu kongreye gitmekte olan üyelerimizden Prof. Dr. Aydın Sayılı'ya, bir miktar yardım yapılmak ve tüzük gereğince üyelerimizin yazılı oyları toplanmak suretiyle, Kurumumuzu da temsil yetkisi verilmiş ve arkadaşımız bu Kongrede evvelce Kurumumuz adına üzerinde çalışmış olduğu *Rasad kuyusu* hakkında ilgi çeken bir tebliğ yapmıştır.

21-28 Ağustos 1954 tarihlerinde İngiltere'de toplanacak olan Milletlerarası XXIII. Şarkiyatçılar kongresine de davet edilmiş bulunuyoruz. Yönetim Kurulumuz konuları bakımından bizi çok ilgilendiren bu kongreye geniş ölçüde katılmayı uygun bulmuş ve 1954 bütçesine üç kişilik ödenek koymuştur. Keyfiyet

20.I.1954 tarihli genelge ile üyelerimize bildirilerek bu kongreye tebliğ yapmak suretiyle katılmak isteyenlerin şimdiden Kurumumuza başvurmaları rica edilmiştir. Bu husus Genel Kurulumuzun gündemine alındığından ayrıca müzakere konusu olacaktır.

PROF. LOUIS ROBERT'İN KONFERANSI

Collège de France profesörlerinden Louis Robert'in Ankara'yı ziyareti münasebetiyle kendisinden, idare etmekte olduğu İzmir civarındaki Klaros kazıları hakkında Kurumumuz adına bir konferans vermesi rica edilmiş, Sayın Profesör bu ricamızı kabul ederek 26 Ekim 1953 pazartesi günü saat 17,30 da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinin Hâmid dershanesinde konferansını seçkin bir davetli kitlesi önünde vermiştir. Son aylarda bu konferansı Fransa'da bastırılmış olan Profesör, bunun bir nüshasını Kurumumuz kütüphanesine armağan etmiştir. Konferansın türkçe tercümesi Belleten'de yayınlanacaktır.

COLUMBIA ÜNİVERSİTESİNİN 200 ÜNCÜ YILDÖNÜMÜ MÜNASEBETİYLE YAPILACAK YAYIN VE TÖREN

Kuruluşunun 200 üncü yıldönümü münasebetiyle 1954 yılı içinde muhtelif tören, konferans ve yayınlar yapacak olan Amerika'nın Columbia Üniversitesi, "*İlmî araştırma ve bu araştırmaları yapma yolunda tam bir serbesti, insanlığın bilgi edinme ve bunu serbestçe kullanma yolundaki hakkı*" konusu üzerinde dünya ilim müesseselerini düşünmeye ve yayınlar yapmaya çağırılmıştı. Bu çağrıya Kurumumuz da katılmış ve keyfiyet 1950 çalışma raporumuzla Genel Kurulumuza da arzedilmişti. Önümüzdeki aylar içinde Kurumumuzun bu hususta yapacağı işleri düzenlemek üzere bir komisyon kurulmuştur. Bu münasebetle ya Belleten'in bir sayısını veya ayrı bir eseri bu konuya dair yazılmış yazılara ayırmak, Ankara'da bir tören günü tesbit ederek konferanslar verdirmek ve Üniversitenin panolar halinde hazırladığı sergiden faydalanarak bir de sergi açmak kararındayız. Arkadaşlarımızın bu hususta Yönetim Kurulumuza ellerinden gelen yardımı esirgemiyeceklerini umuyoruz.

KÜTÜPHANE

Bu yıl içinde kütüphanemize 65 i satın alınmak, 286 sı mübadele ve hediye yolu ile 351 cilt eser, 81 i satın alınmak, 230 u mübadele ve hediye yolu ile 311 dergi gelmiştir. Böylece kütüphanemizin kitap sayısı dergi, gazete, harita ve yazmalar hariç olmak üzere 31.828 cildi bulmuştur. Kütüphanemizin müellif ve kitap adına göre yapılmış olan kataloğu tamamen bitmiş, sistematik kataloğun da büyük bir kısmı tamamlanmıştır. Bu yıl içinde 796 sı kitap, 78 i dergi 90 ı gazete olmak üzere 964 cilt yapılmış, 34 eski cilt tamir edilmiştir.

KAZILAR

Bu yıl da Eski Çağ Kolunun tensip ettiği ödeneklerle eski kazılarımızdan Kültepe, Side ve Sinop kazılarına devam edilmiş, Konya civarındaki Karahöyük'te yeni bir kazıya başlanmış, Karatepe'de Millî Eğitim Bakanlığının yardımıyla başlanan restorasyon işleriyle nihai yayınlar için lüzumlu sondaj ve araştırmalara yar-

dım edilmiş, Tarih öncesi araştırmaları ile Fikirtepesi kazısı mevsimin geçmiş olmasından yapılamamıştır. Yalnız Fikirtepesi kazısına bu yıl ilkbaharında devam edilmek üzere ayrılan ödenek verilmiştir.

Bu yıl yapılan kazılar hakkında kazı direktörlerinden aldığımız raporları sunuyoruz :

1— *Karatepe'de çalışmalar :*

Dokuzuncu mevsim Karatepe çalışmaları Türk Tarih Kurumu ve Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü adına 30 Mayıs 1953 den 2 Kasım 1953 tarihine kadar Prof. Dr. Bossert ve Dr. U. Bahadır Alkım'ın başkanlığı altında Doçent Dr. Halet Çambel, Yk. Mim. Ark. Lütfi Özin, Arkeolog Handan Alkım, restoratör Ali Caravella'dan ve iki teknisyenden mürekkep bir heyet tarafından geliştirildi. Roma'daki Merkezî Restorasyon Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Brandi, Karatepe heykeltraşlık eserlerinin yayın ve onarım işlerini yerinde incelemek maksadiyle kazı yerine kadar gelip bir müddet meşgul oldu ve başrestoratör Ali Caravella'ya ilmi direktifler verdi.

Yayın çalışmaları geliştirilirken bilhassa yukarı giriş binasının altında ve aynı giriş binasının doğusuna rastlayan kesimde daha eski devirlere ait duvar kalıntılarının meydana çıkmış olması Karatepe'nin M.ö. 8 inci yüzyıldan daha önce iskân görüldüğünü açıklamakta ve mimarî meselelerin halli için yeni ip uçları vermektedir. Zirvedeki sarayın müteaddit hücrelerinin altında da yine eski duvar bakiyelerinin görülmesi, Asitawandas devrinden evvel Karatepe'nin meskûn olduğunu açıklamakta ve bu müstahkem kalenin tarihine dair arkeolojik meseleler ve belgeler vermektedir.

Karatepe'nin etrafında bir dış surun mevcudiyeti bu mevsim esnasında tesbit edilmiş, bu dış kale duvarına ait muhtelif kalıntılar meydana çıkarılmış ve güney dış kapının izleri pek harap vaziyette meydana çıkarılmaya başlanmıştır. Ancak bu kesimde daha sonraki bir devre ait bir bina, eski kapının mimarî malzemesi kullanılarak inşa edildiği için asıl dış kapının daha o devirde (sondaj esnasında meydana çıkan keramik kalıntılarına bir çatı kiremidi parçasına göre hellenistik devirde) tahribe maruz kaldığını göstermektedir. Bu yeni ip uçları Karatepe'de daha çalışmaların bitmediğini açıklamaktadır. Gerek mimarî, gerek tarihî ve gerek heykeltraşlık eserlerine ve hattâ yazıtlara ait nihaî raporların kaleme alınabilmesi için Karatepe'de daha en az iki mevsim çalışmak icabettiğini belirtmek arzusundayız. Bu sayede ancak ilmi yazıların kaleme alınabileceği fikrindeyiz.

Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün teşekkülle karşıladığımız büyük himmeti ve Genel Müd. Dr. C. Kınay'ın ve Şb. Müd. Ark. Ahmet Dönmez ile A. Saim Ülgen'in yakın ilgisi sayesinde Karatepe eserlerinin ciddî bir surette onarımı bu mevsimde geliştirildi. Yüzlerce parçadan mürekkep bazalt kırıkları birleştirilerek adetleri otuzu geçen muhtelif kabartmalar ve kapı arslanlarının tamamlanmaları sağlandı. Bu suretle heykeltraşlık eserlerinin büyük bir kısmı kurtarılmış oldu ve dolayısıyla yayına hazırlandı. Diğer taraftan, Aşağı Giriş binasının üstü tamamen, Yukarı Giriş binasının üstü ise kısmen çatılandı. Bu sayede bir taraftan kızgın güneş, bir taraftan da yağmur ve soğuşun tesiriyle yüzeyleri tabaka tabaka dökülen bazalt ortostatların korunması sağlanmış oldu. Müstakbel mevsimlerde

Karatepe eserlerinin onarımı ile yayın için yeni ve mühim malzemenin meydana çıkacağı ve bu suretle Geç-Hitit heykeltraşlık sanatına yeni örnekler kazandırılacağı kanaatindeyiz.

2— *Kültepe kazısı :*

Kültepe kazılarına Kurumumuzla, Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğü adına Dr. T. Özgüç'ün başkanlığında heyet üyelerinden Dr. N. Özgüç, Arkeoloğ M. Akok, Neriman ve Burhan Tezcan, D. Cankut ve A. Gök'ün iştirakiyle devam edilmiştir. Bu seneki mesai, Kolonistler şehriyle, müstahkem Kaniş şehrinde temerküz ettirilmiştir.

Açık bir şehir olan Pazaryeri'nde harabeleri gayet iyi korunan I ve II. kat şehirlerinde mutena bir işçilik ve mütakâmil bir plân örneği gösteren zengin arşivler, ikametgâhlar, atölyeler, depolar ve dükkânlar keşfedilmiştir. Birbirinden 800-1000 metre uzaklıktaki mahallelerin değişik mimarî hususiyetleri gösteren yapıları geniş ve düz caddelere, muayyen mesafelerdeki meydanlıklara göre ve bir plân dahilinde tertiplenmiştir. Ia Katının binaları İmparatorluk çağında birdenbire, öncüsüz olarak ortaya çıktığı zannedilen monümental yapılara prototiplik eden inşai bir bünyeye sahiptir. Ib katının her nevi ihtiyaca kâfi gelecek şekilde kurulmuş olan geniş teşkilâtli binalarının hizmet yerlerinde iri zahire küpleri ve emsali; caddeye nazır odalarında madenî âletler ve bilhassa tartılar, kalıp ve potalar; ikamete tahsis edilen hücrelerinde günlük ev eşyası ve mühürler bulunmaktadır. Gene muayyen odaların tabanları altındaki mezarlarda hem kronolojisi, hem de küp üstünde olması bakımından, Anadolu'da ilk örneği temsil eden hieroglifli vazo; Anadolu'da eşsizliği ile iştihar edecek olan Ana-Tanrı'nın tahtta oturan fildişinden fevkalâde heykelciği, gene tahtlarında oturan çift tanrının sırlı heykelciği ve Suriye menşeli âsar keşfedilmiştir. Karum'da çivi yazısı ve Hieroglifin yan yana kullanıldığı artık bir vakiadır. Kadını, erkeği ve bereketin sembolü olan çocuğu bir arada gösteren taş kalıp, yalnız Kültepe'de gelişen yerli üslûbun bir örneği olmakla kalmayıp, aynı zamanda Eski Anadolu dini, tanrı tipleri için de yeri, tabakası ve hattâ evi belli bir örnek olmaktadır. Kaniş bu çağda yalnız bir ticaret merkezi değil, aynı zamanda büyük bir din merkezidir. Aksi takdirde, muhtelif tanrı tiplerinin, kıymetli idhal malzemesinden yapılmış çeşitli tanrı heykelciklerinin izahı mümkün değildir. Mimarlık eserleri ve küçük buluntuları bakımından, II. kattan kolayca ayrılabilen Ia-b şehirleri, bu iki safha arasında görülen büyük yangına, maddî medeniyet âsarının nev'ini ve üslûplarını değiştirebilecek kuvvetteki hâdiselerin de katıldığı, köklü bir değişikliğin vukuunu göstermektedir.

Binalarının mahallelere göre mâna kazandığı anlaşılın II. beldenin yapıları gene tablet ve eşya ile dolu idi. Buradaki balık rütonu, kayıkçısı ile koç başlı kayık modeli, boğa başı ile süslü fevkalâde meyvelik, bu devir için ünik birer eserdir.

Ancak 20 tanesi Dr. Kemal Balkan tarafından okunmuş olan tabletlere göre, arşivlerin en mühimi *Assur-emuqi* adlı bir tüccara aittir. Dilcinin raporuna göre, vesikalarda şimdye kadar ne Kaniş'de, ne de Nuzi'de görülmüş olan *Eviri-şura* gibi, ilk kısmı Hurrice, ikinci kısmı herhalde Hind-Avrupa menşeli olan şahıs adları yanında, *Eviri-kara* gibi yepyeni bir Hurri ismine ve ilk defa olarak da *Aşağı Memleket* tâbirine raslanmaktadır. Tahsistum —memorandum— denilen vesikalarda

bilinen ve bilinmeyen *limu*'lara raslandığı gibi, bazı mevzularda nisbeten mahdut sayıda ele geçmiş olan vesikaların benzerlerine ve hukukî formülleri bakımından nev'i şahsına mahsus tablet örneklerine ve tabletleri mühim hususiyetler gösteren yerli, *Şarnika*'nın arşivine ait yeni vesikalar keşfedilmiştir. Arşivleri Hrozny tarafından kazılmış olan tüccarlardan bazılarıyla hemzaman olan yenilerinin keşfi, kronoloji ve tabakaların kontrolü bakımından mühim olacaktır. Ib'ye ait iki damga mühürle mühürlenmiş olan tablet, bir nevi aile hukuku ile ilgili olup, Ib'nin kronolojisi ve Kaniş'in II. kattan daha muahhar olan tabletlerinin nev'i konusunda çok kıymetlidir.

Silindir mühür baskılarının motif ve üslupları 1948—1951 yıllarında bulunmuş olanlara mühim bir yenilik getirmemiştir. Bununla beraber, Yerli ve Assur üslubuna dahil örnekler arasında mühürleri bilinmeyen eşhasa ait örneklerin ortaya çıktığı ve bu sayede mühür hazinesine yenilerinin katıldığı sabittir. İki damga mühürlü Ib tableti, bu hususiyetle 9000 Kültepe tableti arasında ikinci misali teşkil etmektedir.

Kaniş şehri kazıları da, başlangıçta olmasına rağmen, çok verimli ve mânalı geçmiştir. Fazla tahribata maruz kalmış olan Geç-Roma yapılarının altındaki iki safhalı Frig katı, bu sene daha geniş ölçüde araştırılmıştır. Böylece, bazı vesikalara ve hele coğrafi mevkiine nazaran *Tabal* ülkesine dahil bulunduğu anlaşılan Kaniş'in, M.ö. VII - IX. asırlardaki arkeolojisi hakkında bilgi edinmek ve bu şehrin mak-tamı incelemek mümkün olmuştur. Kaniş M.ö. I. binin ilk çeyreğinde de mühim bir şehir olmalıdır. Çünkü, bizim kazılarımız daha önceki buluntuları teyid edecek mahiyettedir.

Kaniş kazılarının ağırlık merkezini, Hitit tabakalarında yapılan araştırmalar teşkil etmiştir. M.ö. 1200 yıllarında büyük bir yangın neticesinde tahrip ve terk edilmiş olan megaron tipindeki monümental bina, en az iki defa tamir edilmek suretiyle, uzunca bir müddet kullanılmıştır. Büyük odalarından biri, işlenmemiş obsidiyen bloklarıyla dolu olan bu megaron, ikinci salonundaki sütun kaidelerinin yeri, kenara yapılmayan ocağı ile, Batı Megaron'larının İç Anadolu'daki ilk ve en tipik bir misalini vermektedir. Mimarlık tarihi bakımından çok ehemmiyetli olan bu vesikanın daha eski örnekleri de Kaniş'de beklenebilir. Küçük eşyası da bol olan bu kazılar, Kaniş'de diğer Hitit şehirlerinin aksine, Hititlere ait eşyanın Hitit devri boyunca kolayca göze çarpabilen esaslı değişiklikler göstermediğini, daha ziyade muhafazakâr ve hele Karum'un Ia-b katlarına bağlı kaldığını da göstermektedir.

Aynı ocağın Batı kısmında yapılan kazılarda, Hitit katlarını takip eden müstaktil mimarî tabakalarla temsil edilen III. Alishar ve onun altında da Alishar Ib'ye tekabül eden tabakalar incelenmiş ve III. Alishar'a ait bilinmeyen yeni vazo tipleri bulunmuş ve ayrıca Kaniş'in su mermerinden —Alabaster— yapılmış kurs biçimli tek ve çok başlı, bir gövdeli maruf idollerinin de bu medeniyetin malı olduğu, iyice anlaşılmıştır. Ayrıca Kaniş'de Ib'nin III. Alishar'ı takip ettiği, Depasların Ib'nin son safhasına ait olduğu, bol misallerle tevsik edilmiştir. Şimdi Ön-tarihte Anadolu medeniyetlerinin kronolojisi her zamankinden daha aydın bir safhaya girmiş bulunmaktadır.

Bugün birbirini tamamlayabilecek bir duruma girmekte bulunan Kaniş ve Kaniş-Karumu kazıları, kısaca işaret ettiğimiz hususiyetleriyle, bizi ilk Anadolu

medeniyetinin muhtelif meseleleri üstünde tutmakta, eserlere ve maktalara dayanan çıplak müşahedelerden doğan isabetli tefsirlere doğru istikametlendirmektedir. Bu arada, Müzelerimiz de bu devrin eserleri bakımından, bütün dünya ölçüsünde, rakipsiz bir hale gelmektedir.

3— Side ve Perge kazıları :

1946 yılından beri Antalya (Pamphylia) bölgesinde Kurumumuz adına yapılmakta olan araştırma ve kazılara bu yıl da devam edilmiş ve üyelerimizden Prof. Dr. Arif Müfid Mansel'in başkanlığında Prof. G. Bean (Epigrafist) Lem'i Merye (Y. Mimar) Doçent. Dr. Jale İnan, Asistan Dr. Semavi Eyice, Asistan Adnan Pekman, eşi Sevim Pekman ve öğrenci Ergon Ataçeri'den kurulan heyet 28 Eylül ile 31 Ekim 1953 arasında Side ve Perge'de çalışmıştır.

Side'de, şehir surunun dışındaki geniş nekropolün batısında, denize yakın bir yerde bulunan ve kısmen ayakta duran anıtsal bir mezar binası ve müstemilâtu üzerinde 1951 yılındanberi yapılan araştırma ve kazılar bu yıl tamamlanmış ve binanın bütünü meydana çıkarılmıştır.

Kazi heyetinin çalışmalarını üzerinde topladığı bu mausoleumdan başka şehrin içinde tamamlayıcı mahiyette bazı araştırmalar ve sondajlar da yapılmıştır. Nitekim 1948 yılında kazılmış olan şehir agorasının bir köşesinde yer alan yarım daire şeklinde taş bir fasada sahip bir bina kazılarak burasının önceden zannedildiği gibi bir çeşme binası olmayıp sadece bir "exedra" olduğu tesbit edilmiştir. Diğer taraftan şehir surunun dışında ve şehrin esas kapısının tam karşısında yer alan ve üzerinde henüz hiçbir esaslı inceleme yapılmamış bulunan anıtsal "nimfeum" binasında küçük çapta araştırmalar yapılmış, bina çalı çırpıdan temizlendikten sonra cephede bulunan mimarî bloklar meydana çıkarılmış, aynı zamanda binanın dış hudutları tesbit edilmiştir. Anadolu'nun en büyük nimfeum'larından biri olan bu önemli âbidenin gelecek yıl esaslı bir surette araştırılması heyetçe kararlaştırılmıştır.

Ötedenberi Side'nin Bizans binaları üzerinde çalışmış ve bunlara dair doktora tezi yapmış olan Semavi Eyice, 1948 senesinde kazılan ikinci büyük direkli cadde üzerindeki bazilikanın müstemilâtından üç odalı bir binayı araştırmış, orta salonun içinde dört sütun arasında büyük bir havuz bulmak suretiyle buranın bir vaftiz binası olduğunu tesbit etmiş, ayrıca bu bazilikanın civarında ve piskoposluk sarayı olduğu anlaşılan binalar gurubunun batısında Yunan haçı plânında küçük, fakat iyi muhafaza edilmiş bir kiliseyi meydana çıkarmış, diğer taraftan agora'nın batısında ve geç-antik şehir surunun hemen önünde yükselen büyük bir Bizans binasının zemininde sondajlar yaparak gayet geniş cehennemlik tertibatı bulmuş, böylece burasının bir hamam olduğunu meydana çıkarmıştır. Bizans hamamlarına dair bilgimizin ne kadar noksan olduğu gözönünde bulundurulacak olursa, büyük bir kısmı ayakta duran bu binanın önemi kendiliğinden anlaşılır.

Heyetin esas kazı faaliyeti bu yıl Perge'de teksif olunarak Asistan Adnan Pekman ve Sevim Pekman'ın nezareti altında bu şehrin Hellenistik devre ait esas kapısı araştırılmıştır. Bu kapı, ötedenberi bilindiği gibi güzel bir taş işçiliği ile temayüz eden iki yuvarlak kule, bunların arasında, üzeri kemerlerle örtülü bir kapı ve onun gerisinde etrafı yüksek duvarlar ile çevrili oval şeklinde bir avludan iba-

rettir. Oldukça güç bir amelîyeden sonra avlunun içini dolduran taş ve enkaz tabakası kaldırılmış, bu arada Roma İmparatorluk devrine ait bir hayli mimari ve heykeltraşî esere rastlamak mümkün olmuştur. Avlu duvarları üzerinde yapılan tetkikler hellenistik devirde duvarların içinde dik dörtgen şekilde, üzerleri kemerli altışar hücre bulunduğunu, sonraları Romalılar zamanında, burası bir şehir kapısı olmaktan çıkıp bir süs binası halini aldıktan kulelerin hemen yanında, yumuşak kalker taşıyı yontmak suretiyle, her iki tarafa birer hücre daha ilâve edildiğini, bu suretle elde edilen yedişer hücreye üst kısımda yine her iki tarafta yedişer hücre daha katıldığını meydana çıkarmıştır. Bu devirde duvarlar kalın bir harç tabakası ile örtülmüş ve bunların üzeri, halen mevcut deliklerin gösterdiği gibi, mermer levhalarla kaplanmıştır. Duvarların önünde ise, iki kat üzere tertiplendirilmiş hücrelere tekabül etmek üzere, yüksek bir pluteum üzerinde iki katlı bir sütun mimarisini vazolunmuştur ki bu mimariye ait sütun ve saçaklık parçalarına rastlamak mümkün olmuştur. Bunlar sayesinde hiç olmazsa kâğıt üzerinde, bu enteresan mimarinin bir estitüsyonunu yapmak kabil olacaktır. Mermer ile kaplı olduktan başka, tektonik bir çerçeve içine alınmış oldukları anlaşılan hücrelerin içinde kitabeli kaideler üzerinde birtakım heykeller duruyordu ki, bunların bir kısmını oldukça iyi bir durumda bulmağa muvaffak olduk. Kapının civarında Roma devrine ait büyük bir binanın (hamam) methali önünde, giyimli bir kadın heykelinin alt kısmı ve buna ait kitabeli bir kaide bulunmuştur ki, burada Plankia Magna M. Plankios Varos'un ve şehrin (yani Perge'nin) kızı, aynı zamanda şehrin ünlü ilâhesi Artemis Pergaia'nın rahibesi olarak gösterilmekte, binaenaleyh bu kadının imparatorluk devrinde (II. - III. yüzyıl) şehre büyük iyiliklerde bulunmuş olduğu buradan da meydana çıkmaktadır. Avlunun hellenistik devirde tam bir oval teşkil ettiği, arka tarafında ise, Side şehir kapısında olduğu gibi oda şeklinde bir geçit ihtiva ettiği kabul olunabilir. Fakat Romalılar zamanında avlunun duvarlarında bu zengin dekorasyon vücuda getirildikte avlunun arkasındaki duvar kısımları kesilmiş ve bu suretle açılan yere üç gözlü bir tak oturtulmuştur. Avlu duvarlarının mimarî tezyinatı ile ahenkli bir surette imtizac eylediği anlaşılan ve heykel ve kitabeler ile süslenmiş olduğu görülen bu takım meydana çıkarılması gelecek seneki programa ithal edilmiştir. Ancak o zaman avlunun umumî heyeti hakkında bir fikir edinelecek ve belki de bu değişikliklerin yapıldığı tarihi kesin olarak tesbit etmek mümkün olacaktır.

4— Sinop kazısı :

Üyelerimizden Dr. Afif Erzen'in Başkanlığında Sinop kazılarına devam edilerek çalışmalar sona erdirilmiştir.

1953 yılı yazında mesai, arkaik çağa ait tabakaların meydana çıkarılması mevzuuna teksif edilmiş ve kolonizasyon meselesinin halli için şehrin kazılmağa müsait noktalarında yeni sondajlar yapılmıştır. Üç senelik mesainin neticesini şu şekilde hülâsa etmek mümkündür :

1) Elde edilen malzemeye göre Sinop'un Yunanlılar tarafından ancak VII. yüzyılın sonunda kolonize edilmiş olduğu kesin olarak tesbit edilmiştir. Gerek şehir dahilindeki ve gerekse şehir mezarlığında yapılan çalışmalarda meydana çıkan en eski malzeme erken Korinth seramikle geç tipte şarkkârî seramiktir. Bu itibarla

Sinop'un VIII. asırda Yunanlılar tarafından iskân edilmiş olduğunu beyan eden yazılı vesikalar teyit edilmemiştir.

2) Sinop'ta, Yunanlılardan başka yalnız fryglerin izlerine rastlanmıştır. Elde edilen Fryg malzemesinin tarihleri kesin olarak belli Yunan vazolarıyla bulunmuş olması fryg seramiğinin kronolojisini tayine yaramıştır. Bu sayede bilhassa geç tipteki fryg vazolarının VI. asrın ilk yarısında kullanılmış olduğunu tesbit etmek mümkün olmuştur.

Bunun haricinde Herodot'un Sinop'ta oturduklarını beyan ettiği Kimmer'lere ve daha başka birinci bin kavimlerinin kalıntılarına rastlamak mümkün olmamıştır.

3) Sinop Yarımadasının iki liman arasında kalan kısmı ile, şehrin yakın civarında prehistorik devre ait iskân izlerine rastlanamamıştır. Buna mukabil Kastamonu yolu üzerinde Sinop'tan 16 kilometre kadar uzaktaki Demirciköy'de Bakır çağı malzemesi ve katları veren bir höyükte sondajlar yapmak mümkün olmuştur. Burası Samsun'dan sonra Cenup Pontos'un bilinen ikinci prehistorik istasyonu olmakla temayüz eder. Sinop bölgesinde Hitit seramiğine de tesadüf edilmemiştir.

4) Heyetimiz eski Sinop mezarlığını sistematik bir şekilde araştırarak bütün devirlere ait mezar örneklerini gün ışığına çıkarmış ve ölü gömme âdetini tetkik ederek mezarlığın eskiliği hakkında da bir fikir sahibi olmuştur.

5) Sinop hafriyatında önünde bir sunağı ve üç bir tarafı stoalarla çevrili bir mâbed meydana çıkarılmıştır. Şimdiye kadar Pontos bölgesinin ilk malûm olan mâbedi olmak bakımından bilhassa zikre şayandır.

6) Hafriyat neticesinde Korinth Attika ve Doğu Yunan merkezlerine ait seramikle Helenistik devre giren çeşitli sanat eşyası birinci derecede eserlerdir. Tesadüfî buluntularla birlikte Pontos bölgesi hakkında esaslı bilgiler elde edilmiş olduğu gibi müzelerle de fevkalâde kıymette eserler kazandırılmıştır.

Hafriyatta ve hafriyat dışında elde edilen Helenistik ve Roma çağı eserlerine Dr. Ludwig Budde, Sinop ve Pontos tarihi Dr. Afif Erzen, arkaik çağa ait eserlerle kolonizasyon meselesi Prof. Ekrem Akurgal tarafından işlenerek Tarih Kurumu yayınları arasında neşredilecektir.

5— *Karahöyük kazısı* :

Kurumumuz adına, Ankara Üniversitesi Orta Anadolu araştırma istasyonunun ve Müzeler Umum Müdürlüğünün iştirakiyle üyelerimizden Prof. Dr. Sedat Alp'ın başkanlığında yapılmış olan Konya Karahöyük kazısı 17.IX.1953 tarihinde başlamış ve 28.X.1953 tarihinde sona ermiştir. Hafriyat, Prof. Ekrem Akurgal, Müzeler Umum Müdürü Dr. Cahit Kınay ve Prof. Sedat Alp tarafından yürütülmüştür. Kazıda D.T.C. Fakültesi Arkeoloji asistanlarından Dr. Yusuf Boysal, Baki Öğün, Müzeler Umum Müdürlüğünden Bayan Nihal Koloğlu, Müzeler Umum Müdürlüğünden fotoğrafçı Selâhattin Öztartan, D.T.C. Fakültesi Hititoloji Kürsüsü öğrencilerinden Hayri Erten, Fakülte desinatörü Hüseyin Demiralp ve İzmir Müzesinden ressam Hasan Arçınlı vazife almışlardır.

Heyetimizin kazı faaliyeti ilk mevsimde Höyüğün merkez kısmı ile kuzeyinde ve kuzey-doğusunda teksif edilmiştir. Höyüğün merkezinde 10×20 ölçüsünde iki çukur açılmış ve ilk tabakada bir Hitit mezarlığı meydana çıkarılmıştır. Yakıldıktan sonra gömülmüş olan ölümler, külleri, iskelet kalıntıları ve çeşitli hediyeleri ile

birlikte tesbit edilmiş ve kemik kalıntıları tetkik edilmek üzere Kurumumuz üyelerinden Ankara Üniversitesi Paleontoloji Kürsü Profesörü Dr. M. Şenyürek'e teslim edilmiştir. Bu mezarlar milattan önce 1200 yıllarında Konya bölgesinde ölüleri yakma âdetinin geniş ölçüde yaygın olduğunu göstermektedir.

Höyüğün kuzeyinde biri 20 x 50 ölçüsünde olmak üzere üç çukur açılmış ve Hitit İmparatorluk devrinin son safhası genişliğine incelenmiştir. Bulunan eserler sayesinde Höyüğün merkez kısmındaki birinci tabaka ile kuzey kısmındaki ilk tabakanın aynı zamana ait olduğu kesin olarak tesbit edilmiştir.

Kuzeydeki 20 x 50 ölçüsündeki büyük çukur, Hititlerin şehir mimarisi bakımından önemli ip uçları vermiştir. Bu arada bir cadde ve ev plânları elde edilmiştir. Şimdiye kadar başka kazı mahallerinde rastlanmamış bulunan konsantrik dairelerle süslü ocak neveleri ve renkli ve rensiz kireç ve sıva ile kaplanmış duvarlar Hititlerin ev kültürünün yüksekliği hakkında yeni örnekler vermiştir.

Karahöyük'te bulunan seramik, Orta Anadolu'da diğer yerlerde bulunan seramiğe nazaran daha mat renkler arz etmekle beraber form bakımından çok zengin ve çeşitlidir. Bazı parçalar şimdiye kadar başka yerlerde tanınmayan bir zerafet ve inceliktedir. Ele geçen kaplar arasında kısmen tam olarak kısmen de parça halinde bulunmuş olan yüksek kalitede koç, boğa ve ördek ritonları hususî bir önemi haizdirler. Bu arada Hitit sanatında ünik bir parça olan ve el kitaplarına geçebilecek bir değerde bulunan riton şeklindeki çıplak dişi tanrı heykeli bilhassa anılmaya şayandır.

Karahöyük'te elde edilen küçük buluntular diğer bazı kazı yerleri ile her bakımdan boy ölçülebilecek durumdadır. Bunlar arasında arslan başlı, yine elleri ile göğüslerini tutmakta olan fayanstan mamül küçük bir dişi tanrı heykelciği ile çeşitli hayvan figürleri yer almaktadır. Ellerinde birer dağ keçisi tutmakta bulunan ve gövdesinin her iki tarafında birbirine aksi istikamette bakan arslanları gösteren sivri külâhlı bir Hitit tanrısına ait kalıp, eski tiplerin imparatorluk devrinin sonlarına kadar yaşadıklarını göstermesi bakımından mühimdir.

Karahöyük'te bulunan taş kapların zerafeti de bu bölgede taş işçiliğinin yüksek seviyesinin canlı bir delilidir.

Ele geçen madenî eserler arasında gayet itina ile yapılmış balta, orak, iğne, mühür, yüzük ve gümüş safihalar bilhassa kaydedilmeğe değer bir durumdadır.

Karahöyük ilk mevsimde epigrafik malzeme bakımından da bazı eserler vermiştir. Mezar kapları ve sair kaplar üzerinde görülen hiyeroglif işaretleri ve dokuma ağırlıkları üzerinde bu eşyanın sahiplerinin adlarını gösteren hiyeroglif mühür baskıları şimdiye kadar hiçbir kazı yerinde görülmemiş bir zenginlikte olup Karahöyüğün yazılı vesikalar vermesi bakımından büyük ümitler vaat etmektedirler. Hiyeroglifler ile yazılı şahıs adları örneklerinin artması, Hitit Hiyerogliflerinin son yıllarda süratle gelişmekte olan çözümünü daha da hızlandırabilecektir.

Karahöyüğün Hititler ve Bakır Çağı devirlerinde geniş bir iskâna sahne olan diğer tabakalarının ve Höyüğün diğer kısımlarının araştırılması müteakip yıllara bırakılmıştır. Bulunan eserler hazırlamakta olduğumuz teferruatlı raporumuzda neşredilecektir.

Karahöyük, Hititlerin Anadolu'ya gelişlerini, Hitit medeniyetinin inkişaf merhalelerini, imparatorluğun yıkılış problemlerini ve Konya bölgesinin bilhassa Batı,

Güney ve Güney-doğu ile münasebetlerini incelemek üzere ele alınmıştır. Bu problemlerin çözülmesi ancak kazının devamı ile mümkün olacaktır. Bilhassa çivi yazılı vesikalar bulunduğu takdirde gerek genişliği, gerekse verdiği eserlerin değeri bakımından çok mühim olan bu merkezin Hititler devrinde hangi şehre tekabül ettiği kesin olarak anlaşılacak ve bölgenin tarihi aydınlanacaktır.

Heyetimizin araştırma faaliyeti yalnız Karahöyüğe inhisar etmemiş, bölgenin diğer kısımları da tetkik konusu olarak ele alınmıştır. Bu arada Fasıllar, Eflâton pınar âbideleri, diğer birçok höyükler arasında Çukurkent, Çorça, Çardak höyükleri ve Acemhöyük ile Yazıhöyüğü ziyaret edilerek incelenmiştir. Ayrıca imparatorluk devrine ait nadir hiyeroglif kitabeleri vermiş bulunan Emirgazi de ziyaret edilerek yeni bir hiyeroglif kitabesi bulunmuştur. Halen bu kitabe üzerinde çalışılmaktadır.

BASIMEVİ

Basımevimiz bu yıl içinde 50.958 lira 90 kuruşluğu Kuruma, 45.468 lira 94 kuruşluğu dışarıya olmak üzere 96.427 lira 84 kuruşluk iş yapmıştır. Diğer müteferrik gelirlerle birlikte gelirler toplamı 97.101 lira 61 kuruştur. Böylece basımevinin geliri geçen yıldan 34.394 lira 4 kuruş fazla olmuştur. Buna karşılık ücret ve işletme masrafı olarak giderler toplamı 65.484 lira 68 kuruştur. Aradaki 31.616 lira 93 kuruş basımevinin kârı olarak gözükmekte ise de, 201.614 lira olan basımevi demirbaşlarına %10 hesabiyle 20.059 lira 87 kuruş amortisman ayrıldığından kâr haddi 11.557 lira 6 kuruşa düşmektedir. Ancak, geçen yıllardan devredilen 12.341 lira 97 kuruş zararı bu kârı karşılamak icabettiğine göre, hakikatte basımevinin gelecek yıla devredilmiş 784 lira 91 kuruş zararı mevcuttur. Buna karşılık amortismanlarımızın toplamı 47.187 lira 81 kuruşa çıkmaktadır.

Basımevimize bu yıl, bir döküm ve bir de baskı makinesi ile diğer lüzumlu küçük makineleri almak üzere bütçemize 70 bin lira ödenek konmuş ise de, makineler için zamanında ithal müsaadesi alınmadığından bunları satın almak mümkün olamamıştır. İthal müsaadeleri son günlerde çıkmış olan makinelerimizin önümüzdeki aylar içinde gelerek yeni binamıza kurulmasını bekliyoruz.

Basımevi binamıza gelince: Temel atma törenini Nisan başında ve Genel Kurulunuzun toplandığı günlerde yaptığımız Basımevi binası mukavele gereğince Eylül sonunda bitmesi icabederken, müteahhidin işi iyi organize edememesi yüzünden gecikmiş, araya kış da girdiği için ikmalî 1954 ilkbaharına kalmıştır. Halen pek az noksanı kalan binamıza Mayıs ayı içinde yerleşebileceğimizi umuyoruz. Yeni makinelerimiz geldikten sonra Basımevimizin verimi bir misli artmış olacaktır.

Raporumuza son verirken hepinizi saygı ve sevgi ile selâmlarız.

DENETLEME KURULU RAPORU

TÜRK TARİH KURUMU GENEL KURULU BAŞKANLIĞINA

Türk Tarih Kurumu ile teşekkülü matbaanın 1953 takvim yılı bütçe hesapları ve gelir ve gider işleri, kayıtlar ve mahfuz vesikalar üzerinde, tarafımızdan 11.4.1954 tarihinde tetkik edilmiş ve aşağıda gösterilen sonuçlara varılmıştır :

Türk Tarih Kurumu işlemleri :

1— Kurumun 1951 yılı hesabını tetkik eden heyetin 15.3.1952 tarihli raporunun “Düşünceler” kısmının 21 numaralı fıkrasında bahsolunan ve Kurum ile matbaa işlerinin günden güne inkişafı sebebiyle mevcut ve gayri kâfi hesap sisteminin, daha geniş ve vazih bir şekilde intikal ve inkılâp ettirilmesi hakkındaki temenni, 1953 yılı başından itibaren tahakkuk ettirilerek yevmiye ve kebir defteri muhtevi Amerikan sistemi ile yeni bir hesap sistemi kurulmuş, esas defterle muavin defterleri muntazaman yürütülerek muhasebe, bugünkü ihtiyacı karşılar bir hale getirilmiştir.

2— Esas defteri kayıtlarına göre, 1952 yılından 1953 yılına devredilmesi icabeden bakiyeler :

	Lira	K.
1 Merkez Bankası Ankara ve İstanbul Şubelerinde	2.648	11
2 İş Bankası Ankara Şubesinde	282.701	92
3 Basımevinin Kuruma borcu	6.594	76
4 Basımevi tesisi masrafı (Kurum tasarrufu)	167.457	01
5 Akreditif	939	71
6 Avans bakiyesi	33.039	31
7 Gelir hesabı bakiyesi	368.118	93
8 Kurumun hurufat vesaire satışından hasılatı olup emanet hesabında ayrıca muhafaza edilen	1.108	05
	862.607	80

olup bu bakiyelerin, 1, 2, 5 ve 8 sıra numaraları ile gösterilenlerin 1953 defteri hesaplarına nakilleri tamam olarak yapılmıştır. 3 sıra numarasındaki (Basımevinin Kuruma borcu) 6.594,76 lira “Basımevi cari hesabı”na, Basımevi kayıtlarından naklen geçirilen 8.878,24 lira meyanına ithal olunmuş ve 4 sıra numarasındaki “Basımevi tesis masrafı” hesabında bulunan 167.457,01 lira ile her ikisinin baliği 174.051,77 liraya mukabil $164.670,23 + 8.878,24 = 173.548,47$ lira kaydolunarak binnetice 503,30 lira noksaniyle nakil yapılmıştır.

6 sıra numarasındaki 33.039,31 avans bakiyesi devrolunurken :

Lira	K.	
168	07	Mimar Pronin
55	00	Selâhattin Arpaç
805	00	Zihni Taşkiran
101	65	Doyçe Oryent Bank
1.129	72	

lira tahsil imkânı bulunamamasından avans yekûnundan tenzil edilmek ve bu miktar, Kurumun alacakları meyanında olup keza tahsil imkânı olmıyan

Lira	K.	
769	01	Varođlu Yayınevi
2.242	12	Gustav Vock
106	61	Berrak Kitapevi
<hr/>		
3.117	74	

lira ile birleştirerek $1.129,72 + 3.117,74 = 4.247,46$ lira meyanında borçlu hesaplara alınmak suretiyle $1.129,72$ lira avans bakiyesinden tenzil olunarak yeni sene avans hesabına $31.909,59$ lira devredilmiştir. Halbuki 1952 senesi avans bakiyesi $33.039,31$ liranın yeni sene avans hesabına aynen alınarak tahsil kabiliyeti olmıyan $1.129,72$ liranın aynı mahiyette bulunan $3.117,74$ lira ile birlikte ayrı bir madde halinde tahsili kabil olmıyan mebalig olarak borçlu hesapta gösterilmesi ve hattâ bir Muhasebe müzekkeresi ile imha olunarak hesaptan çıkarılmaları muvafık olurdu.

7 sıra numarasındaki gelir hesabı bakiyesi $368.118,93$ lira 1953 senesi bütçesi gelir tahminatı meyanına alınarak $592,000$ lira meyanında "Gelir Bütçesi" hesabına nakledildiği görölmüştür.

1952 senesi esas defteri "Kıymetler hesabı"nda bulunmıyan ve eski muhasebe sistemi ile kayıt harici kalmış olan :

Lira	K.	
80.249	77	Malzeme anbarı
52.189	00	Belleten anbarı
327.060	30	Kitap anbarı

mevcut kıymetleri de 1953 senesi esas defterinin "Kıymetler hesabı"na, muavin defterlerindeki kayıtlara istinaden nakil ve kaydedilmek suretiyle muhasebe kaydı içine alınmıştır.

3— 1953 yılı bütçesi, 1952 bütçe geliri bakiyesi $368.118,93$ liranın "Geçen yıldan kalan" namıyla devri de dahil olarak 592.000 lira gelir ve masraf kısmı da aynı mikdarla kabul edilmiş; buna nazaran; sene zarfında muhtelif fasıllar tahminatından $20.249,79$ lira gelir fazlası elde edilerek gelir yekünü $611.358,04$ liraya balig olmuştur.

Bütçenin gider kısmının 8 nci tesisat faslındaki 70.000 liradan sene zarfında $37.343,27$ lira tenzile mukabil 2 inci "Yol ve tedavi giderleri, elbise bedelleri, tazminat ve ikramiyeler" faslındaki 8.000 liraya, $10.402,82$; 3 üncü "İdare giderleri" faslındaki 11.200 liraya $3.514,00$; 4 üncü "Bilimsel Giderler" faslındaki $114.978,00$ liraya $3.682,94$ ve 10 uncu "Kıymet ve maliyet zararları" faslına da $19.743,27$ ki, ceman $37.343,27$ lira münakale yapılarak sene içinde yekünen $499.215,95$ lira sarf ve $592.000,00$ liralık gider tahsisatından $92.784,05$ lira tasarruf temin edilmiştir.

4— 1952 senesinden müdevver avans hesabı zimmet bakiyesi $33.039,31$ liradan, yukarıda izah edildiği üzere $1.129,72$ lirası tahsili imkânı olmadığı beyaniyle ve diğer dört kalem meyanında $4.247,46$ lira olarak tefriken 1953 senesi defterinin

"Borçlu hesabı"na çürük alacak olarak nakledilmiş olmasından 1953 senesi avans hesabında 31.909,59 lira görülmekte bulunmuş ve 1953 senesi zarfında da, muhtelif sebep ve zaruretle ceman 57.305,50 liralık avans ita olunup müdevver miktarla sene-i haliye tediyatının yekûnu olan 89.215,09 liradan 45.001,15 lira tahsil veya mahsup olunarak sene nihayetinde 44.213,94 lira avans bakiyesi kalmıştır.

5— Kurumun, geçen senelerde, muhasebe kaydı haricinde ve ayrıca Bankada tutulan ve sene-i haliyede satılarak yeni yaptırılmakta olan Matbaa binasına tahsis edilen 200.000 liralık tahvilleri hariç olmak üzere, 31.12.1953 tarihi itibarıyla 1954 senesine müdevver mevcut ve matlubatı ile düyunatı aşağıda gösterilmiştir:

AKTİF		PASİF	
Lira	K.	Lira	K.
1.878	34	Kasa	Kurum tasarrufu
66.049	11	Bankalar	Basımevi cari hesabı
685.237	66	Kıymetler	Muhtelif alacaklılar
478.790	21	Borçlular	
1.231.955	32		
254.561	15	Nazım hesaplar	Nazım hesaplar
1.486.516	47		

Türk Tarih Kurumu Basımevi :

6— Kurumda yeni kurulan hesap sistemi ile mütenazır ve 1951 senesinden beri yürütülmekte olan ve gerek esas ve muavin kayıtları ve gerek vesaiiki itibarıyla mazbut, muntazam bulunan Basımevi kayıtları ve müsbit evrakı da heyetimizce tetkik edilmiştir.

Tetkiklere nazaran, 1952 senesi muhtelif hesap bakiyeleri 1953 senesi hesaplarına tamamen nakledilmiş ve cari muamelât ile 31.12.1953 tarihli bilanço vaziyeti:

AKTİF		PASİF	
Lira	K.	Lira	K.
1.039	67	Kasa	T. T. K tesisat hesabı
14.051	80	Tarih Kurumu carî hesabı	Muhtelif alacaklılar
30.624	30	Tahsil edilmemiş baskı ücreti	
201.614	50	Demirbaş	
784	91	Zarar	
248.115	18		

olup matbaa bu seneki kazancından yüzde on nisbetinde 20.059,87 lira amortisman ayırmış ve binnetice 784.91 lira zararla seneyi kapatmıştır. Mevcut makine ve sair tesisatın ileride esaslı tamir ve teccitlerine karşılık olarak amortisman ayrılmış olması her veçhile memnuniyeti ve takdiri mucip olup, bu hale göre müesseseyi zararlı telâkki etmemek icabeder. Ancak, amortisman bedeli olarak şimdiye kadar ayrılmış olan 47.187,51 lirayı basımevi hesabında muhafaza etmiyerek bütün tesislerin sahibi olan Kuruma devir ve tevdi eylemek daha doğru ve yerinde olacaktır. Amortisman bedellerinin, müessesede bırakılarak birkaç sene teraküm ettirildikten sonra toptan kuruma verilmesi hakkında serdolunan mütalâa, müesseseyi ileride kuruma mühim bir yekûn teslimi zaruretiyle müşkül bir malî duruma sokabileceğinden, muvafık görülmemiş ve her seneki amortisman balığının kuruma devri daha uygun bulunmuştur. Ancak, müesseseden sene nihayetlerinde devir ve teslim edilecek işbu mebalığın, kurum esas defterinde açılacak "Amortisman hesabı"na kaydedilerek orada toplanması ve müessese makine ve tesislerinde vukua gelecek esaslı tamir ve teccitlerin, kurumu da sıkıntıya maruz bırakmaksızın, bu hesaptaki mebalığın temin olunması icabeder.

Bu noktada bir hususun dahi nazara alınmasını muvafık buluyoruz; basımevini bugünkü malî ve hesabî şekil ile değil, tahsis olunacak bir mütedavil sermaye ile yürütmek ve bu meyanda, makineler ve hattâ bina için bir kira tesbit olunarak ve amortismanı Kurumca yapılarak işletmeyi kendi bünyesinde çalışmaya; kâr ve zararını sermayesine mal eylemeye imkân verecek bir şekle koymak daha faydalı olacağı mütalâasındayız.

7— Kurumun muhasebe kayıtlarıyla vesaikinin tanzimindeki itina ve intizam her veçhile memnuniyeti mucip görülmüş ve Başsekreter ile muhasebecinin, malî ve hesabî işlerdeki bilgili ve faal çalışmasının Yüksek Kurulun takdirine arzı bir vazife addedilmiştir.

Saygılarımızla

FAKİHE ÖYMEN
Türk Tarih Kurumu
Üyesi

PROF. H. SADI SELEN
Türk Tarih Kurumu
Üyesi

PROF. REMZİ OĞUZ ARIK
Vefat ettiğinden buluna-
mamıştır

FUAT ERCİYEŞ
Emekli Çalışma Bakanlığı
Müsteşarı

MAZLUM BULAK
Büyük Millet Meclisi Muhasebe
Müdürü

TÜRK TARİH KURUMU 1953 TAKVİM YILI
BİLÂNÇOSU

Aktif

Pasif

	1.878 34 KASA	Kurum tasarrufu	1.209.064 52
	66.049 11 BANKALAR	Basımevi cari hes.	14.051 80
		Muhtelif alacaklılar	8.839 00
	İş		
	Merkez Ankara	57.310 86	
	Merkez İstanbul	5.405 25	
		3.333 00	
	685.237 66 KIYMETLER		
	Demirbaş	201.951 40	
	Malzeme anbarı	70.838 02	
	Kitap anbarı	405.791 61	
	Kütüphane	6.346 63	
	Telif tercüme	310 00	
	478.790 21 MUHTELİF BORÇLULAR		
	Müteferrik hes.	473 97	
	Çürük alacaklar	4.247 46	
	Ciltleme masrafı	21.071 34	
	Bina inşaatı	322.279 61	
	Kitapçılar	42.404 40	
	Basılmakta olan eserler	44.099 49	
	Avanslar	44.213 94	
	<hr/>		
	1.231.955 32		1.231.955 32
	254.561 15 Nazım hesaplar	Nazım hesaplar	254.561 15
	<hr/>		
	1.486.516 47 Toplam	Toplam	1.486.516 47

31.12.1953

Muhasebeci

SAİM HÜNEL

TÜRK TARİH KURUMU BASIMEVİ 1953 YILI
BİLÂNÇOSU

Aktif	Pasif
1.039 67 Kasa	Tarih Kurumu tesisatı hes. 199.916 12
14.051 80 Tarih Kurumu cari hes.	Muhtelif alacaklılar 48.199 06
30.624 30 Tahsil edilmemiş baskı ücreti	
201.614 50 Demirbaş	
784 91 Zarar	
248.115 18 Toplam	Toplam 248.115 18

31.12.1953

Muhasebeci

SAİM HÜNEL

BASIMEVİNİN 1953 YILI KÂR VE ZARAR
TABLOSU

48.624 23 Ücretler	Baskı ücretleri 73.318 98
1.708 75 Fazla mesai	Muhtelif 673 77
2.926 25 Sigorta primleri	Döküm ücretleri 23.108 86
1.728 58 Muamele vergisi	1953 zararı 784 91
10.496 87 İşletme masrafları, müteferrik masraflar	
20.059 87 1953 amortismanı	
12.214 97 1952 den müdevver zarar	
97.886 52 Toplam	Toplam 97.886 52

31.12.1953

Muhasebeci

SAİM HÜNEL